

Daedalus und Ikarus

Daedalus, praeclarissimus ille artifex Atheniensis, in Cretam insulam venerat. Ibi iussu Minois regis praeter alia opera labyrinthum aedificavit. Quo perfecto rex Daedalum domum reverti non passus est, sed vi retinuit. Qui petendi patriam ^{patrior} cupidissimus Icaro filio suo dixit: "Minos nullam facultatem fugae capienda terra marique nobis reliquit. Per caelum igitur iter nobis temptandum esse puto. Libertatis recuperandae causa mihi tibique alas cera colligatas induam."

Ita evenit. Daedalus perpetuo puero volandi imperito praecepta dabat; hortatus est eum, ut se semper sequeretur; iterum atque iterum dicebat cavendum ei esse, ne in volando temere undis maris aut igni solis appropinquaret. - Sed Icarus patris consilio non usus cupiditate astrorum spectandorum inductus altius se alis levavit, cera sole mollita est, ut ille in mare praecipitaret.

Niemand ist vor dem Tode glücklich. (Croesus)

Croesus, divitissimus ille rex Lydiae, e Solone Atheniensi quaevisisse dicitur, quem omnium beatissimum iudicaret. Existimabat enim se propter ingentes divitias iure beatissimum dici posse. At Solo nonnullos mortuos nominavit. Interrogatus, quid de regis felicitate sentiret, sapiens ille respondit se de nullo vivo dicere posse, beatusne esset necne. "Quis enim ignorat," inquit "quantis calamitatibus divitissimi invidia caelestium afflicti sint? Nemo ante mortem beatus." Neque vero sapiens id regi persuasit.

Aliquot annis post Croesus, cum Persis bellum illaturus esset, legatos Delphos misit consultum, num contra Persas proficeretur. Consulentibus Pythia respondit Croesum, si contra Persas proficeretur, magnum imperium deleturum esse. Rex, cum hoc oraculum ambiguum esse non cognovisset, in Persas proficiisci constituit. - At a Cyro, rege Persarum, pulsus captusque in rogam impositus intellexit se non Cyri, sed suum imperium hoc bello delevisse.

Tum demum memor illius dicti Solonis eum verum dixisse cognovit. Propterea cum ter exclamavisset "Solo", Cyrus interrogavit, quem hoc verbo significaret. Tum Croesus narravit quemadmodum Solo de felicitate hominum iudicavisset. Qua re Cyrus admonitus, quam fragiles res humanae essent, Croesum de rogo iam accenso deduxit et conservavit.

Der gute und der schlechte Redner.

Qu. Lutatius Catulus, vir manu fortis, qui cum Mario Cimbros vicit, omnium oratorum aetatis suae eloquentissimus existimabatur. Quem orator quidam malus, qui in epilogo orationis misericordiam movisse se putabat, interrogabat, utrum omnium misericordiam movisse videretur necne. Tum: "Ac magnam quidem" inquit Catulus, "nam omnibus oratio tua misericordia digna videbatur."

Gedanken am Totenfeste.

Si quis aliquem propinquorum morte amisit, diebus feralibus integro cum amore ac dolore de eo recordatur; neque quisquam tam impius est, ut non cara suorum sepulcra coronis aut alio aliquo munere mortis non sine precibus lacrimisque ornet. Vix ullus alius mos omnium hominum adeo est communis; qui nusquam toto orbe terrarum neglegebatur neque ulli nationi est ignotus, quae alicuius humanitatis particeps aut religionis non omnino expers est.

Etiam apud Graecos et Romanos propinquorum mos fuit mortuos rite sepelire eorumque sepulcra pie colere; quod fas arbitrabantur neque quidquam adeo nefas ducebatur quam hoc officium neglegere. Ne ulli hosti quidem umquam sepulcrum negabant; quare etiam Achilles Hectoris cadaver Priamo pententi reddidit, ne qua deorum poena ipse afficeretur.

Quaerat fortasse aliquis, qualia fuerint antiquitus funera. Graeci et Romani mortuos plerumque in rogis cremabant cinesque eorum extra urbes ad vias publicas sepeliebant. Quo resque nobilior ac ditior fuerat, eo magnificentius monumentum ei erigebatur. De catacombis autem, ubi Christiani ossa mortuorum sine ullo luxu humabant, plerique vestrum certe iam nonnihil audiverunt.

Der Tod Karls des Großen.

Einhardus, qui res gestas magni imperatoris eo libro, qui vita Caroli Magni inscribitur, narravit, de illius morte haec fere tradit: Extremo vitae tempore, cum iam et morbo et senectute premeretur, evocatum ad se Ludovicum filium, Aquitaniae regem, qui solus filiorum supererat, congregatis sollemniter Francorum primoribus totius regni heredem constituit capitique eius diademate imposito imperatorem et Augustum appellari iussit. Dimisso deinde in Aquitaniam filio ipse non longe a regia Aquensi venatum proficiscitur et circa Kalendas Novembres Aquasgranos (nach Aachen) revertitur. Cumque ibi hiemaret, mense Ianuario febri vehementi correptus decubuit. Statim, ut in febribus solebat, cibo abstinuit arbitratus hac continentia morbum posse depelli vel certe mitigari. Sed accidente ad febrim lateris dolore, quem Graeci pleuresin (Lungenentzündung) dicunt, septimo postquam decubuerat die sacra communione percepta decessit anno aetatis suae septuagesimo secundo.

Corpus more sollemni lotum et maximo totius populi luctu humatum est in ea basilica, quam ipse suis sumptibus Aquasgranis (in Aachen) aedificaverat, arcusque supra tumulum inauratus cum imagine et titulo exstructus est.
Ille titulus hoc modo scriptus est: "Sub hoc conditorio situm est corpus Caroli Magni atque orthodoxi imperatoris, qui regnum Francorum nobiliter ampliavit et per annos XLVII feliciter rexerit. Decessit septuagenarius anno Domini DCCCXIV. V.Kal.Febr."

* Cum his versare, qui te meliorem facere possunt.

* Vita mortuorum in vita vivorum est posita.

* Homines dum docent, discunt.

Dor Riese Polyphem.

Nota ost imago Polyphemi, de quo Homerus poeta celeberrimam fabulam narravit. Cum haec fabula certe iam domi vobis narrata sit aut in schola eam audiveritis, breviter eas tantum res commemoremus, quas in hac imagine videmus.

Ulixes, cum Troia domum rediens immane illud monstrum dolo uno oculo, quem habebat, privavisset et se sociosque e spelunca Cyclopis liberavisset, cum sociis ad navem properaverat. Iam ex omni periculo servati esse videbantur. Nec fuga eorum impedita esset, si Ulixes sociis paruisse et tacuisse. Sed victoria elatus iram inimici caeci verbis superbis irritavit. Utinam tacuisse! Nam Polyphemus, cum voces eius audivisset, ingentia saxa adversus navem iactavit. Tum omnes fuga prohibiti et necati essent, nisi viribus unitis navem remis incitavissent. Sic etiam ex hoc periculo servati sunt.

Die Gründung Roms.

Mirabilis est saepe fama de origine urbium celebrium ac potentium. De Romae origine haec celebris fama narratur:

Romulus et Remus, gemini fratres, Martis dei filii, a rege crudeli Albae Longae expositi, sed miro modo servati erant. Post nonnullos annos fratres in colle Palatino novam urbem aedificaverunt. Sed par erat adulescentium animus acer et audax, pari cupidine regni incitabantur. Postquam igitur Romulus auguriis deorum rex novae urbis declaratus est, Remus ludibrio fratris humilia urbis moenia celeri saltu superavit. Tum Romulus ira vehementi incitatus fratrem infelicem occidit. Post atrocem caudem fratris solus regnum occupavit. Nova autem urbs a Romuli nomine Roma appellata est.

Postea autem Romulus in pace rex clemens ac sapiens fuit, in bellū ducem fortē ac constantem se praebeuit. A populo propter ingentia merita velut pater amatus est.

Die Bürgschaft.

Cum in Sicilia Dionysius tyrannus regnaret et in cives crudelissime saeviret, Damon necem ei paravit, ut patria a tyranno liberaretur. Sed comprehenditur et Dionysio traditur. Is imperavit, ut iuvenis ille cruci figeretur. Damon autem a tyranno moram tridui petit, ut sororem sponso in matrimoniū det. "Vadem" inquit "reditus mei Phintiam amicum tibi dabo." Facile id a Dionysio impetrat.

Tertio autem die, cum flumine imbribus valde aucto reditu prohiberetur, de salute amici desperavit. In ripa fluminis Iovem imploravit, ut fluctuum furor finiretur, ne amicum suum deserere cogeretur.

Iam hora destinata adfuit. Cum Damon non appareret, tyrannus carnificibus imperavit, ut Phintiam ad supplicium adducerent. Eo ipso tempore Damon, postquam flumen tandem superavit, advolavit et amicum servavit. Dionysius autem, cum miram illam amicorum fidem videret, admiratione admotus exclamavit: "Utinam ego tertius vobis amicus adscriberer!"

Das Trojanische Pferd.

Graeci, cum nullo modo Troiam capere potuissent, infecta re se in patriam profectos esse simulaverunt. In castris autem Ulyxe suasore ingentem equum ligneum armatis hominibus completem reliquerunt.

Laeto animo Troiani eo convenerunt illud donum mirantes, quod Graeci reliquissent. Semper veriti erant, ne Troia a Graecis caperetur; tunc vero a curis et periculis se vacatueros esse sperabant. - Frustra Laocoön sacerdos, vir prudentissimus eos obsecratus est, ne equo isti fiderent, cum dolum suspicaretur. - Tum Sinon, Graecorum quidam sua sponte relictus, subdola oratione Troianos fecellit: non fas esse Troiam capi, si equus ille in arce collocatus esset; igitur equum in arcem traherent.

Troiani parati ad omnia facienda, quae sibi suaeque urbi saluti essent, Sinoni paruerunt. - Noctu autem Ulixem eiusque socios ex equo egressos esse et Graecos revertisse et urbem cepisse notum est.

Der König Pyrrhus und der Römer Fabricius.

Legati Romanorum ad regem Pyrrhum de redimendis captivis missi ab eo summis honoribus accepti sunt. Captivos sine pretio Romam misit; unum ex legatis Romanorum, C. Fabricium, sic admiratus est, ut, quia eum pauperem esse cognoverat, quarta parte regni promissa sollicitare eum vellet, ut ad se transiret. Sed contemptus est a Fabricio.

Postero anno contra Pyrrhum Fabricius est missus. Cum ipse et rex Pyrrhus vicina castra haberent, medicus Pyrrhi nocte ad eum venit promittens se Pyrrhum occisurum esse, si quid praemii polliceretur. Quem Fabricius vinctum ad dominum reduci iussit Pyrrhoque dici, quae contra caput eius medicus spoondisset. Tum rex admiratus eum dixisse fertur: "Ille est Fabricius, qui difficilis ab honestate quam sol a cursu suo averti potest."

Der Haß Hannibals gegen die Römer.

Hamilcar, dux Carthaginiensium, Romanos vehementissime oderat. Qui, cum Carthagine in castra reverteretur, quaesivit ex Hannibale filio, puero novom annorum, velletne secum ad exercitum proficisci.

Id cum Hannibal libenter audivisset, pater eum ad aram, apud quam sacrificare cooperat, admovit cumque iurare iussit numquam se amicitiam cum Romanis initurum esse.

Hannibal huius iurisiurandi numquam meminisse desiit. Postquam viginti sex annos natus ipse exercitui praeesse coepit, statim apparuit cum non minus quam patrem Romanos odisse. Hannibal postea Romanis multas et gravissimas clades attulit.

Der Fall Trojas.

Graeci cum intellexissent se Troiam vi capere nequire, dolo ea potiri decreverunt. Qua de causa equum ligneum aedificaverunt et in alvum eius multos viros fortes abdiderunt. Deinde castra moverunt et navibus provecti sunt. Bello fessi esse videbantur.

At Sinonem quendam reliquerant, hominem callidissimum. Qui Troianis suasit, ut equum intra moenia reciperent, quod sanctior esset quam Palladium nuper a Graecis abstractum. Cuius verba Troiani auribus credulis acceperunt.

Solus Laocoon, Apollinis sacerdos, populares monuit, ne Graecis confiderent. Quin etiam alvum ligneam perfodit; ecce insonuerunt arma virorum inclusorum. Sed subito duo angues permagni recta via ad Laocoontem arrepserunt, qui cum duobus filiis ad aram constiterat. Qui primo filios, deinde patrem amplexi sunt et necaverunt.

Troiani, qui arbitrabantur deos sacerdotem ultos esse, quod equum sacrum laesisset, moenia diruerunt laetique equum in urbem vixerunt. Sed cum advesperavisset, Graeci reverterunt. Qui statim in urbem invaserunt eamque incendio deleverunt.

Wie der verkleidete Achill sich verrät.

Thetis Nereis cum sciret Achillem filium suum, si ad Troiam expugnandam isset, periturum, eum in insulam Scyrum ad Lycomedem regem misit. Quem ille inter filias suas habitu femineo servabat, nomine mutato. Nam virgines eum Pyrrham, id est Rufam, nominarunt, quoniam capillis flavis fuit. Achivi autem certiores facti ibi eum occultari ad regem Lycomedem oratores miserunt, qui rogarent, ut cum Danais auxilio mitteret. Rex cum negaret Achillem esse apud se, eis permisit, ut in regia eum quaererent. Qui cum intellegere non possent, quis esset eorum, Ulices in regio vestibulo munera feminea posuit et praeterea clipeum hastamque adiecit: subito comites tuba canere armorumque crepitum et clamorem fieri iussit. Achilles hostem arbitrans adesse vestem muliebrem dilaniavit atque clipeum et hastam arripuit. Ex hoc cognitus est et auxilium Achivis promisit.

Wenn zwei dasselbe tun, ist es nicht dasselbe.

Alexander, rex Macedonum, ex pirata comprehenso quae siverat, quo iure mare redderet infestum. Tum ille: "Eodem" inquit "quo tu orbem terrarum. Sed ego latro appellor, quod id ago parvo navigio; tu, quia idem agis magna classe, magnus vocaris imperator." - Rex admirans animum eius impavidum ei vitam concessit.

* Reddite, quae sunt Caesaris, Caesari et quae sunt Dei, Dec!

* Quam bene vivas refert, non quam diu.

* Caritate benevolentiaque sublata omnis e vita sublata est iucunditas.

Pythagoras.

Pythagoras philosophus, Sami natus, itinera fecit primo in Aegyptum, deinde Babylona, ut siderum motus investigaret. Inde regressus Cretam et Lacedaemonia contendit, ut Minois et Lycurgi inclitas eo tempore leges nosceret. Quibus rebus omnibus instructus Crotona venit populumque in luxuriam lapsum auctoritate sua ad frugalitatem revocavit. Pueros docebat modestiam et litterarum studium. Cum annos XX Crotonem egisset, Metapontum demigravit ibique decessit; cuius tanta admiratio fuit, ut cives ex domo eius templum facerent eumque pro deo coherent.

Scipio und Hannibal.

P. Scipio Africanus Ephesi aliquando cum Hannibale collocutus est. Cum inter alia quaereret, quis fuisset maximus imperator, respondit Hannibal: "Alexander, Macedonum rex, quod parva manu innumerabiles exercitus fudit quodque ultimas oras peragravit." - Quaerenti deinde, quem secundum poneret: "Pyrrhum" inquit "qui castra metari primus docuit." - Quaerenti, quem tertium duceret: "Memet ipsum" inquit. Tum risit Scipio et subiecit: "Quidnam tu diceres, si me vicisses?" - "Tum vero" inquit "me et Alexandro et Pyrrho et omnibus aliis praestantiores imperatorem esse dicerem."

Die Taube als Siegesbotin.

Quis vestrum nescit quinto quoque anno Olympia (Olympische Spiele) celebrata esse? Hi erant dies festi omnium Graecorum; ingens multitudo hominum laeta in oppidum Olympiam confluerebat. Cicero dicit victoriam Olympiam paene gloriosem esse habitam quam in urbe Roma victoris imperatoris triumphum. Atqui victoribus sola palma et corona laurea victoriae praemia dabantur.

Fuit quondam nuntia victoriae columba. Adulescens quidam, nomine Taurosthenes, ad Olympia prefecturus patri promiserat se nuntium purpuratum missurum esse eodem die, quo vicisset. Ac prefecto victoriam reportavit. Tulerat autem secum columbam pullis ademptam. Ea purpurea fascia (Binde) ornata ab adulescente victore in aerem missa est et intra paucas horas ad nidum suum pervenit incolumis.

Der römische Achilles.

Pauci milites Romani tam fortes fuisse videntur quam Sicinius Dentatus, qui tribunus plebis fuit Sp. Tarpeio A. Aternio consulibus. Vix quisquam tot pugnis interfuit quot ille. Pugnavisse enim existimatur centum et viginti praelios. Nemo totiens vulneratus est quotiens Sicinius. Nam accepisse dicitur adversa vulnera quinque et quadraginta, aversum nullum. Itaque nemo tantum numerum coronarum militarium sibi comparavit quantum ille, neque ulli militi plura militaria dona donata sunt. Triumphavisse fertur cum imperatoribus suis novies. - A Romanis "Achilles Romanus" appellatus est.

Der Raub der Proserpina. (Hyginus)

Pluto ab Jove petivit, ut Proserpinam filiam suam et Cereris in matrimonium sibi daret. Juppiter negavit Cererem passuram esse, ut filia in Tartaro tenebroso esset, sed iussit eum puellam in monte Aetna flores legentem rapere. In quo dum Proserpina flores cum Venere et Diana et Minerva legit, Pluto quadrigio advectus eam rapuit. Postea autem Ceres ab Jove impetravit, ut dimidiam partem anni apud se, dimidiam apud Plutonem esset.

Prometheus. (Hyginus)

Ignem Prometheus in ferula inclusum de caelo detulit in terram hominibusque monstravit, quomodo cinere obrutum servarent. Ob hanc rem Mercurius Jovis iussu eum in monte Caucaso ad saxum clavis ferreis deligavit et aquilam apposuit, quae cor eius exesset. Quantum die ederat, tantum nocte crescebat. Hanc aquilam post triginta annos Hercules interfecit eumque liberavit.

Tantalus. (Hyginus)

Tantalus diis erat amicus atque ad epulas eorum admittebatur. Juppiter ei etiam sua consilia concredere solebat; quae Tantalus hominibus renuntiavit. Ob eam causam apud inferos maximas poenas luit. Sitiens stat media in aqua, sed cum haustum aquae bibere vult, ea recedit. Super caput poma ei pendent; quae cum sumere vult, rami vento moti recedunt. Saxum ingens super caput eius pendet; quod ne in se ruat, semper timet.

Das Urteil des Paris. (Hyginus)

Juppiter, cum Thetis Peleo nuberet, omnes deos ad epulas invitasse dicitur excepta Eride. Quae cum postea advenisset nec ad epulas admitteretur, ad ianuam malum inter convivas iecit, in quo inscriptum erat: "Formosissimae." Juno, Venus, Minerva pomum sibi vindicare coeperunt. Inter quas magna discordia orta Juppiter Mercurio imperat, ut eas in Idam montem deduceret ad Paridem eumque iudicare iuberet. Cui Juno, si victrix inde discederet, pollicita est in omnibus terris cum regnaturum divitemque praeter ceteros futurum esse, Minerva eum fortissimum omniumque artium peritissimum fore; Venus autem Helenam, Tyndarei filiam, formosissimam omnium mulierum, se ei in coniugium daturam esse promisit. Paris hoc donum illis anteposuit Veneremque pulcherrimam esse iudicavit. Quare Juno et Minerva Troianis infestae fuerunt. Paris autem Veneris impulsu Lacedaemonem navigavit et Helenam, Menelai hospitis uxorem, Troiam abduxit. Paridis facinore bellum Troianum excitatum est.

- * Multum cum in omnibus rebus tum in re militari potest Fortuna.
- * Dum vires annique possunt, tolerate labores!
- * Artem non odit nisi ignarus.
- * Consuetudo est quasi altera natura.
- * Non is sum, qui mortis periculo terrear.

Über den Dichter Aesop.

Aesopi vita cuncta fere semper dubia fuit et dubia erit. Sed Herodotus in altero libro historiae sua de ingenio et misera fortuna Aesopi narravit. Hic certe sexto saeculo ante Christum natum in Phrygia, frugifera terra Asiae, natus est. Diu in Samo insula servus viri liberi fuit. Etiam per Lydiam ad Croesum migravit. Legatus Crœsi in Graeciam navigavit et oraculum Delphicum consultavit. Sed incolas pigros asperis verbis vituperavit. Incolae irati autem virum miserum de saxo praecipitaverunt.

Aesopus per totam vitam alterum fabulis docere studebat. Gloria sua universam Graeciam implevit. Etiam magister fuit nonnullorum poetarum. E fabulis autem certe pueris teneris notae sunt fabulae de ranis, de lupo et capra, de pica et columba, de tauris, de asino, de cervo misero, de equo et apro. Fabulis Aesopi animi puerorum tenerorum et virorum semper eximie delectabuntur. Gloria Aesopi ad nostram memoriam manebat et semper integra manebit. In fabularum libris autem pulchrae fabulae Aesopi primum locum obtinebunt.

Der Philosoph Diogenes.

De illo philosopho, qui quarto ante Christum natum saeculo vivebat, mirae quaedam fabulae memoriae traduntur. Cum et hieme et aestate eadem veste vestitus, barba intonsa nudisque pedibus incederet, oculos animosque occurrentium in se convertere solebat. Fame laborans homines obviam venientes orabant, ut sibi esurienti aliquid cibi darent. Et cum aliquando quendam videret cava manu aquam haurientem, poculum ligneum, ex quo bibere solebat, in mare iactavit. Hoc loco etiam responsum commemoretur, quod ab illo philosopho nullius rei indigente Alexandro regi imperium orbis terrarum appetenti datum est. Erat tum forte prope Corinthum in luco cypressorum Diogenes atque in tanto hominum concursu unus Alexandrum nihil curabat. Tum rex eum admonuit, ut aliquid peteret. Diogenes autem regem id unum rogavit, ut paululum a sole decederet. -

Atheniensi cuidam interroganti, quot homines numeravisset in ludis Olympiis, ille narravit: "Multi spectatores erant, sed pauci homines." - Et cuidam aliis dicenti: "Homines de te rident" affirmavit: "Sed me non irrident." - De docto autem homine multa disputante de rebus caelestibus Diogenes irridens praedicavit: "Certe haec omnia ipsa mutabili."

Das Schuldbekenntnis des sterbenden Wolfes.

Lupus extrema aestate conscientiam confessione omnium vitiorum levare cupivit. Qua de causa maestus vulpi confitebatur se vivum et homines et bestias aggressum esse atque occidisse. "At aliquando", inquit, "etiam ego honeste egi. Agnum enim, qui me verbis malignis offenderat, neque ultus neque persecutus sum, quamquam invitus occasionem capiendi nactus eram." Tum vulpes: "Mentiri videris", inquit, "rem novi. Nam memini te eo osse paene mortuum esse, quod grus tibi postea ex faucibus extraxit. Quomodo igitur illum agnum devorare potuisse?"

Eine Äsopische Fabel:
Das Weib und die Henne.

Mulier quaedam habuit gallinam, quae cottidie ovum pariebat aureum. Hinc suspicari coepit magnam vim auri intus celari et gallinam occidit. Sed nihil in ea repperit, nisi quod in aliis gallinis reperiri solet. - Itaque mulier maiores opes concupiscens etiam minores occidit.

Eine Äsopische Fabel:
Die Stärke des Schilfrohres.

Disceperabat arundo et quercus de robore. Haec nimiam mobilitatem et facilitatem arundinis irridebat. "Lenissima aura" inquit "agitaris atque tremis." Hoc crimen patienter tulit arundo. - Proximo die ingens procella saeviebat et quercum, arundo, cum cederet vento, incolumis mansit.

Eine Äsopische Fabel:
Bestrafte Eitelkeit.

Corvus aliquando caseum rapuerat et cum illo in altam querum evolaverat. Vulpecula illum caseum appetens corvum blandis verbis adiit; cum primo formam eius pennarumque nitorem laudibus extulisset: "Te avium regem esse dicerem" inquit "si cantus pulchritudini tuae responderet." - Tum ille blanditiis vulpis inflatus etiam cantu excellere studuit atque vocem edere coepit. Sed eodem tempore e rostro aperto caseus excidit, quem celeriter dolosa vulpes avidis arripuit dentibus. Sero corvus fraudem perspexit. - Haec fabula docet vitandas esse adulatorum voces, qui blanditiis suis nobis nocent.

Eine Äsopische Fabel:
Der Fuchs hilft sich aus dem Brunnen.

Vulpes propter inscitiam loci in puteum deciderat. Sed cum margo altior esset, exsilire non poterat, quamquam omnes vires contendit, ut evaderet. Iamque putabat nullam salutem reliquam esse sibique esse pereundum. Tum forte caper reliquam esse sibique esse pereundum. Tum forte caper sivit ex ea, num aqua suavis et copiosa esset. Quae fraudem moliens: "Descende, amice!" inquit "bonitas aquae et copia est tanta, ut voluptas mea satiari non possit." Caper et siti cruciatus et laude aquae allectus in puteum se immisit. Sed vulpes, nisa celsis eius cornibus, saltu evasit et caprum credulum clausum reliquit.

- * Virorum fortium est dolorem toleranter pati.
- * Despice divitias, si vis animo esse beatus.
- * Quo fata trahunt, sequamur!
- * Fac me certiorem, utrum iam venerit legatus an crassus sit!
- * Quid vesper ferat, incertum est.
- * Impedit ira animum, ne possit cernere verum.

Synclavis.

Demosthenes und Cicero.

Cicero, qui indole ceteris illorum temporum oratoribus praestabat, saepe cum Demosthene, qui ipse quoque eloquentia sempiternam gloriam sibi peperit, comparatur. Quod iure fieri videtur. Ut enim is rem publicam Romanam ab insidiis istius Catilinae defendit, ita hic omnes vires contulit in Philippum impugnandum, qui libertatem Graeciae ever-surus erat. Utrique persuasum erat salutem patriae non in opibus dilatandis, sed in libertate bonisque moribus civium conservandis esse positam.

Uterque autem cum maximo amore patriae arderet, omnia pericula omnesque labores libenter subiit neque umquam ab ulla opera abhorruit, qua salutem omnium augeret. Nam patriae omnibus viribus animi et corporis prodesse suum putabat. Utrius autem laus maior sit, Ciceronis an Demosthenis, haud facile discernas. Neuter sua morte defunctus est: alter a militibus Antonii occisus est, alter, ne a Macedonibus suppicio afficeretur, venenum hausit.

Der Kaiser Marc Aurel.

MAGISTER: Pauca de vita et moribus imperatoris Marci Aurelii dicturus sum. Sed primum vos interrogo, quando is in imperio fuerit.

CAROLUS: Ab anno post Chr.n. CLXI. usque ad annum CLXXX.

MAGISTER: Quis vestrum scit, cum quibus gentibus hic imperator bella gesserit?

PAULUS: Cum Marcomannis et Quadis vario Marte pugnavit.

MAGISTER: Cum his tria bella gessit non tam promoturus fines imperii, quam defensurus. Sed vos interrogaturus, quod nomen fratris fuerit, in incerto sum, quid sitis responsuri.

FRIDERICUS: Verus.

MAGISTER: Rectissime. Sed dic mihi, unde scias.

FRIDERICUS: Me ipse eruditurus iterum iterumque in libro quodam vetere legebam de Romanis, quot reges habuissent, quae bella gessissent, quanta fuisset potentia eorum, quibus de causis occidisset, cur opera scriptorum Romanorum etiam nunc legerentur, quare eorum gloria mensura esset.

MAGISTER: Iam intellego, quam diligens discipulus sis, Friderice. - Sed pergamus ! -- Post mortem Veri solus in imperio fuit. Scriptores antiqui nobis tradiderunt, quanta liberalitate incolas inopia et pestilentia vexatos adiuvisset. Quanta autem pietate fuerit in parentes et magistros, quantopere omnes homines dilexerit, quam severus in se ipsum fuerit, legimus in libello quodam ab eo ipso composito, qui inscribitur "In se ipsum". Denique hanc narrationem finitus vos interrogo, cui vestrum notum sit, ubi M. Aurelius vita decesserit.

CAROLUS: Rursus bellum moturus contra Germanos Vindobonae in castris mortuus est.

* Trahit sua quemque voluptas. (Vergil)

* Utrumque vitium est: et omnibus credere et nemini.

* Qui dedit beneficium, taceat!

Römerfestigkeit.

Cum Romani a Pyrrho, rege Epiri, apud Heracleam, urbem in Lucania sitam, victi essent, de redimendis captivis legati ab iis ad regem missi sunt, in his C. Fabricius, vir bellica laude insignis, sed admodum pauper. Quo audito Pyrrhus hunc praeter ceteros benigne tractare et muneribus auroque amicitiam eius expetere coepit. Hae cum ille repudiaret, Pyrrhus alio modo animum eius tentare constituit.

Secum duxerat Pyrrhus ex Epiro elephantos, qui inusitata specie iam in pugna illa magnum Romanis militibus terorem incusserant. Eorum igitur maximum clam inter colloquium ad Fabricium adduci et post aulaeum collocari iussit. Tum signo dato aulaeoque remoto belua repente stridorem ingentem edidit et proboscidem supra Fabricii caput minaciter suspendit. At ille placide ad beluam conversus subrisit dixitque Pyrrho: "Non me hodie magis commovet tua belua, quam heri aurum tuum movit."

Caesar und die Seeräuber.

Caesar adulescens XXIV annorum Rhodum vehens a praedonibus captus est. Qui pretium viginti talentum pro eo postulaverunt. At ille quinquaginta talenta sese iis soluturum esse promisit. Nonnullis comitibus dimissis summae illius colligendae causa ipse unum fere mensem apud praedones mansit.

Qui velut dominus navis iis praescripsit, quomodo se gererent. Aliquando cum carmen, quod fecerat, non laudavissent, iuravit se de omnibus supplicium sumpturum. At praedones verba adulescentis contempserunt. Qui, ubi pretio illo soluto libertatem recuperavit, naves militesque contraxit. Qua classe praedonibus fugam interclusit eosque comprehendit. Precibus eorum non flexus eos in continenti in cruce fixit.

Coriolanus.

Cn. Marcius Coriolanus a plebe Romana in exilium missus ad Volscos, hostes Romanorum, confugit, ut cives ingratos ulcisceretur. Volsci eo duce usi contra Romanos profecti sunt. Romani compluribus cladibus acceptis per legatos, deinde per sacerdotes pacem ab eo petiverunt, sed ea spe delapsi sunt.

Tum Veturia, Coriolani mater, cum uxore liberisque eius in castra hostium profecta est. Cum filius matrem complecti voluisse, illa sic fere locuta est: "Priusquam me complecteris, loquere, utrum ad hostem an ad filium venerim. Potesne irasci huic terrae, quae te genuit atque aluit? Nisi tu natus essem, ego non essem mater miserrima." Talibus verbis questa animum filii vicit. Complexus matrem suos dimisit et exercitum ab urbe abduxit.

- * Nihil ex nihilo crevit.
- * Non omnibus idem mos est.
- * Laudi atque gloriae maxime invideri solet.
- * Nosce te ipsum!
- * Novisse suos morbos haec est via prima salutis.

Ein mißglückter Handstreich der Gallier.

Caesar Vercingetorigi, principi Gallorum, obviam proficiscens oppidum Noviodunum in via positum oppugnare constituerat. Quo ex oppido cum legati ad eum venissent oratum, ut sibi ignosceret, Caesar, cum rem celeritate conficeret vellet, arma conferri, equos produci, obsides dari iubet. Haec ut admistrarentur, centuriones et paucos milites in oppidum intromisit.

Pars iam obsidum tradita erat, cum equitatus Gallorum procul visus est. Quem cum primum oppidani conspexerunt atque in spem auxilii venerunt, clamore sublato arma capere, portas claudere, murum completere coeperunt. Centuriones in oppido, cum novi aliquid consilii a Gallis iniri intellexissent, gladiis destrictis portas occupaverunt suosque incolumes receperunt.

Die Ermordung Caesars.

Idibus Martiis anni a.Chr.n. XLIV. C.Iulius Caesar a coniuratis interfectus est.

Calpurnia uxor Caesarem oraverat atque obsecraverat, ut domi maneret, quod somnio perterrita de salute eius metueret. Cuius precibus ille obsecutus non est, quia pericula neglegebat. - Cum in curiam intravisset, unus e coniuratis ei togam de umeris deripuit, alius pugione eum vulneravit. Caesar stilo se defendere parabat. At illi odio incensi eum pugionibus foderunt, donec exanimatus concidit. Ne Brutus quidem fautori suo pepercit. Caesar autem, cum illum pugione stricto in se incurrentem videret, clamavit: "Etiam tu, mi fili ?" - Et dolore victus caput operuit. Hae erant ultimae voces Caesaris morientis.

Gänse retten das Kapitol.

Post atrocissimam cladem Romanorum apud Alliam anno a.Chr.n. CCCXC. urbs Roma a Gallis expugnata est. Iam hostes montem Capitolinum obsidebant. Iam audacissimi Gallorum nocte tanto silentio Capitolium ascenderant, ut non custodes solum fallerent, sed ne canes quidem excitarent.

At anseres Iunoni dicatos, qui in summa inopia cibi hababantur, fallere non potuerunt. Quorum clamore crepituisse alarm M. Manlius, dux arcis Romanae, e somno excitatus est. Celerrime suos ad arma vocavit. Ipse hostes invadit et, dum ceteri trepidant, Gallum quendam, qui in summo montis constiterat, trucidavit. - Quo facto excitati Romani hostes acerrime invaserunt eosque de monte deturbaverunt.

- * Nemo nostrum idem est in senectute, qui fuit iuvenis.
- * Reddenda est terra terrae.
- * Veritas saepe odium parit.
- * Accipere quam facere praestat iniuriam.
- * Uttere temporibus!
- * Nulla ars imitari naturam potest.
- * Nescit vox missa reverti.

Der Meisterdieb. (Hyginus)

Mercurius Autolyco filio muneri dedit, ut omnium furacissimus esset nec in furto deprehenderetur et ut, quidquid surripisset, in quamlibet effigiem transmutare posset. Cum is Sisypho magnum pecoris numerum furatus esset neque ab eo deprehendi posset, postremo Sisyphus eum furtum sibi facere sensit, quod illius grex augebatur, ipsius autem minuebatur. Ut eum deprehenderet, pecorum ungulis notam imposuit. Cum Autolycus solito more complura pecora rapuissest, Sisyphus ad eum se contulit et sua ex ungulis cognovit et abduxit. Ita Sisyphi calliditas victoriam tulit.

Die sibyllinischen Bücher. (Gellius)

In antiquis annalibus memoria de libris Sibyllinis haec prodita est: Anus hospita atque incognita ad Tarquinium Superbum regem adiit novem libros ferens, quos esse dicebat divina oracula; eos velle se venundare. Tarquinius pretium percontatus est. Mulier nimium atque immensum poposcit; rex, quasi anus aetate desiperet, derisit. Tum illa foculum cum igni apponit, tres libros ex novem cremat et, num reliquos sex eodem pretio emere vellet, regem interrogavit. Sed enim Tarquinius id multo magis risit dixitque anum iam sine dubio delirare. Mulier ibidem statim tres alios libros combussit atque id ipsum denuo placide rogat, ut tres reliquos eodem illo pretio emat.

Tarquinius ore iam serio atque attentiore animo fit, eam constantiam confidentiamque non despiciendam intellegit, libros tres reliquos mercatur nihilo minore pretio, quam quod erat petitum pro omnibus. Sed eam mulierem tunc a Tarquinio digressam postea nusquam visam esse constat.

Libri tres in sacrarium conditi "Sibyllini" appellati; ad eos quasi ad oraculum quindecimviri adeunt, cum di immortales publice consulendi sunt.

Pharus. (Caesar)

Pharus est in insula turris magna altitudine, mirificis operibus exstructa; quae nomen ab insula accepit. Haec insula obiecta Alexandriae portum efficit; sed a superioribus regionibus in longitudinem passuum nongentorum in mare iactis molibus angusto itinere et ponte cum oppido coniungitur. In hac sunt insula domicilia Aegyptiorum et vicus oppidi magnitudine; quaecumque ibi naves imprudentia aut tempestate paulum suo cursu decesserunt, has more praedonum diripere consuerunt. Iis autem invitis, a quibus Pharus tenetur, non potest esse propter angustias navibus introitus in pottum.

- * Nullus agenti dies longus est.
- * Saepe tacens vocem verbaque vultus habet.
- * Principibus placuisse viris non ultima laus est.
- * Qui neminem diligit, a nullo diligitur.
- * Quod bonum est, idem utile.

Beschreibung eines römischen Wohnhauses.

Difficillimum est domum Romanam cum nostra domo comparare; nam inter se dissimillimae sunt. Iam exterior pars illius omni varietate caret. In nudo enim pariete paucae fenestrae minimae, iuxta portam duae tabernae sunt, quarum altera e pluribus membris obscurioribusque constat. Eo maiore autem luxu interior pars domus exornata est.

Ecce, Callias, nuper e Graecia veniens et veterimum amicum patris visens e vico in vestibulum intrat. Huc mane plurimi clientes patronum liberalissimum expectare solent, ut eum salutent. Quo nobilior hic est, eo plures clientes habet. Imagine ferocissimi canis domestici, quae est in pavimento vestibuli, risus intrantis Graeci paululum moveret. Tum Callias a ianitore e minima cella procedente salutatur eiusque nomen ab atriensi, qui ceteris servis plus valet, domino nuntiatur, quem in atrio exspectat.

Quae pars domus maxima clarissima luce perfunditur per compluvium, cui in pavimento impluvium respondet aqua impletum. Tandem pater familias, gravissimus vir iam maior natu nobilissimoque genere natus, hospitem salutat et per complura cubicula minora dicit, quorum aliud alii simillimum est. In alis atrio adiunctis imagines maiorum cereae adservantur, in tablino autem amplissimo arca. Per fauces hospes ille peristylum intrat, quod atrio maius amplissimis porticibus circumdatur. Quarum columnae marmoreae in infima parte rubrae sunt. Ad piscinam medio in peristylio sitam filii minores cum paedagogo tam intenti pila ludunt, ut intrantes non animadverant. Quo ludo iis certe plus voluptatis praebetur quam eiusdem severissimi paedagogi institutione linguae Graecae. In bibliotheca peristyllo adiacente per-multa volumina inveniuntur accurate manu scripta. Nam quanto doctior est homo Romanus, tanto plures et pretiosores libros habet. Larium signa minima in sacello coluntur. Complures cellae penariae et cubicula alteri peristyllo minori adiacent, culina autem alteri atrio. Scalae angustissimae in superiorem partem domus ducunt, ubi servi infimi ordinis in pluribus cubiculis habitant.

Postremo dominus Calliam invitat, ut certe posteriore diei tempore, ad horam nonam, apud se in sua domo cenet.

Römische Vertragstreue.

Post proelium Cannense Hannibal permutari captivos cupivit. Itaque ex captivis Romanis electos decem Romam ire iussit, ut cum senatu de permutatione agerent. Iuraverant autem illi se reddituros esse in castra Punica, si Romani captivos permutare nollett.

Venerunt Romam decem captivi. Quid vellet Poenus imperator, in senatu exposuerunt. Permutari captivos senatus vetuit. Parentes autem captivos ad hostes redire nolebant. Tamen novem ex his se reddituros esse dixerunt statimque ad Hannibalem profecti sunt. Unus Romae manere maluit solutumque esse se ac liberatum iure iurando dicebat. Nam paulo postquam erat egressus e castris Poenorum, ad speciem redierat. Sed senatus iuriandum dolo violari noluit. Itaque illum Romae remanere passus non est, sed vincitum ad Hannibalem reducendum curavit.